

Autiskā spektra traucējumi un pakalpojumi Rīgā

Autisms

- Autisms ir dažādu pakāpju psihiski traucējumi, kam raksturīga nespēja adekvāti komunicēt, sociāli mijiedarboties un elastīgi domāt.
- Autisma cēlonis ir ģenētiskas dabas traucējumi. Šī saslimšana var būt pārmantota, to var veicināt dažādi riska faktori grūtniecības laikā, tomēr precīzu autisma cēloni noteikt nav iespējams.
- Autisms nav ārstējams, bet ir iespējams mazināt traucējumus.
- Autismam ir dažādas formas no smagiem psihiskiem traucējumiem līdz vieglas saskarsmes grūtībām, kas veido un paskaidro Autiska spektra traucējumus (turpmāk-AST).

Autiska spektra traucējumi

Pakalpojumus nesaņem

Pakalpojumus saņem

Robežgrupa

Kennera sindroms

Nepieciešams agrīns, ilgstošs, intensīvs pakalpojums. Ģimenes sistēmas un funkcionēšanas saglabāšana. Sekojoši, sniedzot atgriezenisko saiti sociālai un ekonomiskai sistēmai kopumā.

Aspergera sindroms

Nepieciešams agrīns, īslaicīgs, intensīvs pakalpojums. Sekojoši, kvalitatīvai, organiskai bērna iekļaušanai izglītības sistēmā un sabiedrībā kopumā.

Pētījuma mērķis

- Analizēt sociālo pakalpojumu atbilstību bērnu ar autiskā spektra traucējumiem un viņu ģimeņu vajadzībām

Pētījuma apakšmērķi:

- *Noskaidrot bērnu ar AST un viņu ģimeņu vajadzības*
- *Novērtēt esošos pakalpojumus bērniem ar AST*
- *Identificēt nepieciešamos pakalpojumus bērnu ar AST rehabilitācijai*

Pētījuma process

- Teorētiskās literatūras un pētījumu analīze
- 8 padziļinātās intervijas ar ekspertiem jomā ar bērniem ar AST
- 7 padziļinātās intervijas ar vecākiem, kuru ģimenēs aug bērni ar AST
- Fokusgrupas diskusija ar RSD sociālajiem darbiniekiem darbā ar ģimenēm un bērniem ar funkcionāliem traucējumiem
- Diskusija vecāku atbalsta biedrībā «Nepaliec viens»
- Apmeklēti:
 - DAC bērniem ar funkcionāliem traucējumiem «Rūķi»
 - DAC pieaugušajiem biedrībā «Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi»
- Rīgas pašvaldības 55 vecāku, kuri audzina bērnus ar AST, anketēšana
- Fokusgrupas diskusija ar vecākiem, kuri audzina bērnus ar AST

Statistika

ASV Autiska spektra traucējumi tiek diagnosticēti 1 no 68 bērniem, tai skaitā 1 no 42 zēniem. www.autismspeaks.org

Eiropā 1 no 50 cilvēkiem, tas nozīmē, ka ES ir aptuveni 3,3 miljoni personu ar AST. www.autismeurope.org

Slimību profilakses un kontroles centra sniegtā informācija liecina, ka 2016 gada beigās ar AST reģistrēto pacientu skaits-333 (visas vecuma grupas).

Latvijas Autisma apvienībā reģistrētas 900 personas ar AST.

2017. gadā Rīgas Sociālā dienesta redzeslokā bija 98 bērni ar AST, kuri saņēmuši sociālos pakalpojumus.

Bērnu ar AST pazīmes

- Emocionāla atsvešinātība
- Intereses trūkums par citiem cilvēkiem
- Emociju uzliesmojumi
- Aizkavēta valodas attīstība
- Pārmērīga nosliece uz neverbālo komunikāciju
- Atkārtota uzvedība
- Jutīgums pret ārējiem stimuliem

Ģimeņu, kurās aug bērns ar AST vajadzību karte

Informācija par

1. Bērna attīstību
2. Diagnosticēšanu
3. Medicīnas un sociālajiem pakalpojumiem
4. Bērna izglītību (izglītošanu)
5. Vecāku apmācību

Emocionālais atbalsts

1. Ģimenes atbalsts (paplašinātais)
2. Sociālais atbalsts
3. Psiholoģiskais atbalsts
4. Citu vecāku, kuriem ir bērns ar AST, atbalsts un pieredze

Ģimeņu vajadzības, kurās aug bērns ar AST

Attiecību veidošanas prasmes

1. Bērnu
2. Ģimenē
3. Draugiem
4. Sabiedrībā

Finansiālā palīdzība

1. materiālais atbalsts
2. sociālie pakalpojumi
3. profesionāļu atbalsts

Attiecību veidošanas prasmes

1. Izglītībā
2. Socializēšanā
3. Bērns ar AST <-> brāļi / māsas

Bērna izglītība

- Atbilstošas izglītības programmas
- Specializētas klases vispārizglītojošā skolā
- Specializētas grupas PII
- Asistents skolā

Ikdienas menedžments

1. Laulības dzīve (vīrs, sieva)
2. Darbs
3. Sociālās aktivitātes
4. Ģimene kopumā / veselumā

Sniegtie pakalpojumi bērniem ar AST 2017. gadā, Rīgā

Pakalpojuma sniedzējs	Pakalpojuma veids	Bērnu vecums		Pakalpojuma skaitliskais apjoms	Pakalpojuma izmantojums	
		0-7	8-18			
“Latvijas Portidžas mācību sistēmas asociācija”	Agrīnās korekcijas, apmācības bērniem ar funkcionāliem traucējumiem	√		20 bērni	Izmantots, ir pieprasījums	
“Sociālo pakalpojumu aģentūra”	Agrīnās intervences programma bērniem ar garīgās attīstības un uzvedības traucējumiem	√		Kopējā Līguma summa tiek izmantota atbilstoši pieprasījumam	Izmantots, ir pieprasījums	
“Rīgas veselības centrs”	Individuālo rehabilitācijas plānu izstrāde bērniem ar funkcionāliem traucējumiem	√	√	20 bērni	4, nav pieprasījuma	
Sv. Jāņa palīdzības DAC “Saulesvece”	Dienas aprūpes centrs vasaras mēnešos	√	√	12 bērni	Izmantots, ir pieprasījums	SD klienti kopumā 18, piesaistīti rezerves līdzekļi
Rīgas 3. speciālās pamatskolas DAC	Dienas aprūpes centrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem	√	√	10 bērni	Izmantots, ir pieprasījums	
“Atelpas brīdis”	Īslaicīga soc. aprūpes un soc. rehabilitācijas pakalpojums institūcijā bērniem	√	√	20 bērni	10, nav pieprasījuma	
Psihologs	Psiholoģiska konsultēšana	√	√	10 konsultācijas vienam klientam	izmantots	
Aprūpe mājās pakalpojums	Sociālie pakalpojumi personas dzīvesvieta	√	√			
Uzticības persona	Sniedz atbalstu bērna audzināšanā un aprūpē	√	√	20 personas	nav pilnībā izmantots	

Rīgas veselības centrs

Kopā n = 2/55

2 – ļoti labi

Divi no četriem pakalpojuma saņēmējiem (50%), pēc nejaušās izlases principa, šo pakalpojumu atzīst kā ļoti labu.

Pakalpojuma efektivitāte

1. Sasniedzams plašs speciālistu loks
2. Personas vecuma robeža pakalpojuma saņemšanai 18 gadi

Pakalpojuma veids

Individuālo rehabilitācijas plānu izstrāde bērniem ar funkcionāliem traucējumiem

Pakalpojums ietver

rehabilitologa, fizioterapeita, logopēda ergoterapeita, psihologa u.c. speciālistu bērna funkcionālā stāvokļa novērtējumu, un rehabilitācijas pasākumu izstrādi

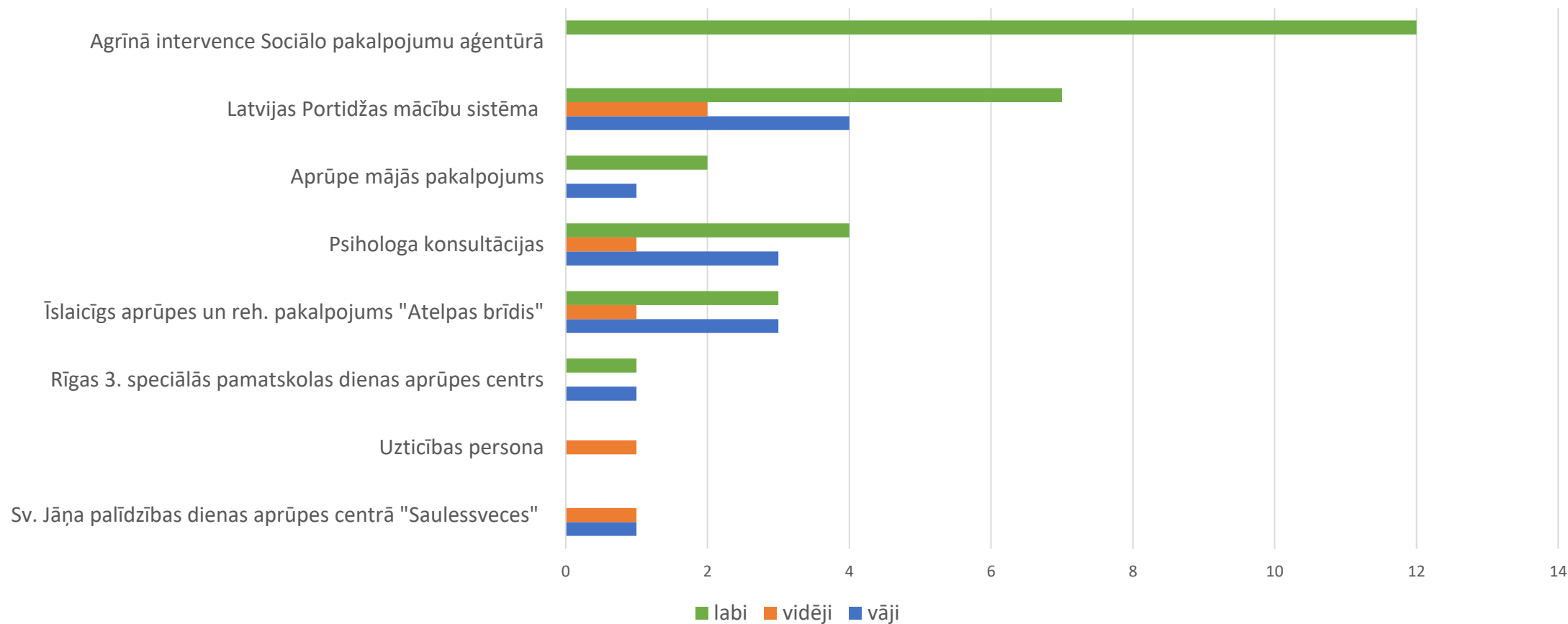
Pakalpojuma apjoms

Pakalpojums paredzēts 20 bērniem gadā. 2017. gadā pakalpojumu izmantoja 4. bērni

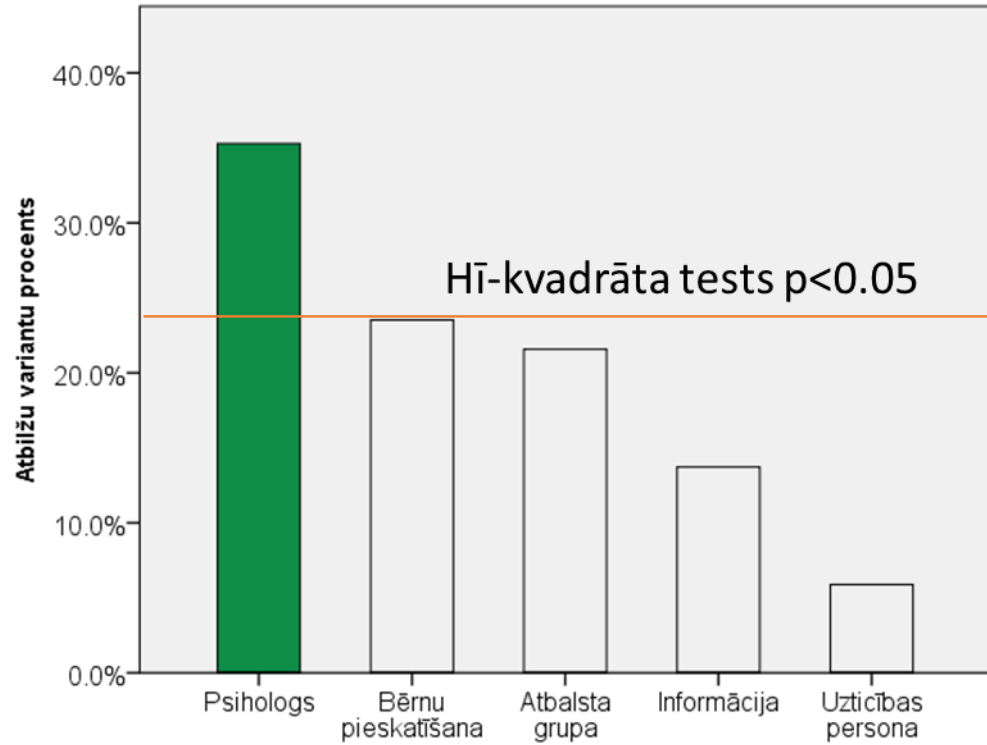
Pakalpojuma apgrūtinājums

1. Rinda pakalpojuma saņemšanai pēc rehabilitācijas plāna izstrādes
2. Nav pieprasījums, jo pakalpojums nerasniedz adresātu

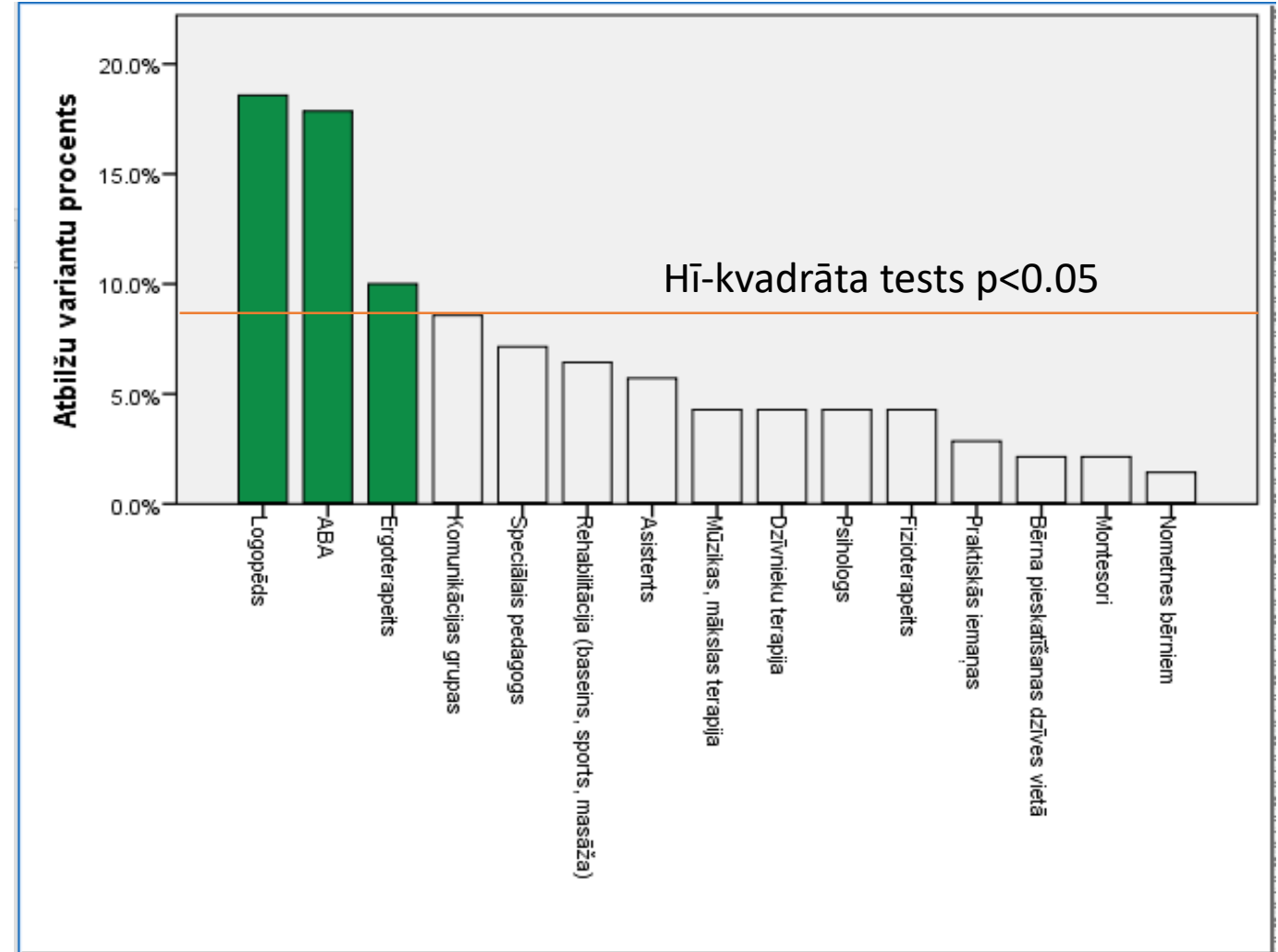
Vecāku, kuri audzina bērnu ar AST, RSD sniegto pakalpojumu izvērtējums

Ģimeņu, kurās aug bērni ar AST nepieciešamie pakalpojumi

Bērnu ar AST nepieciešamākie pakalpojumi

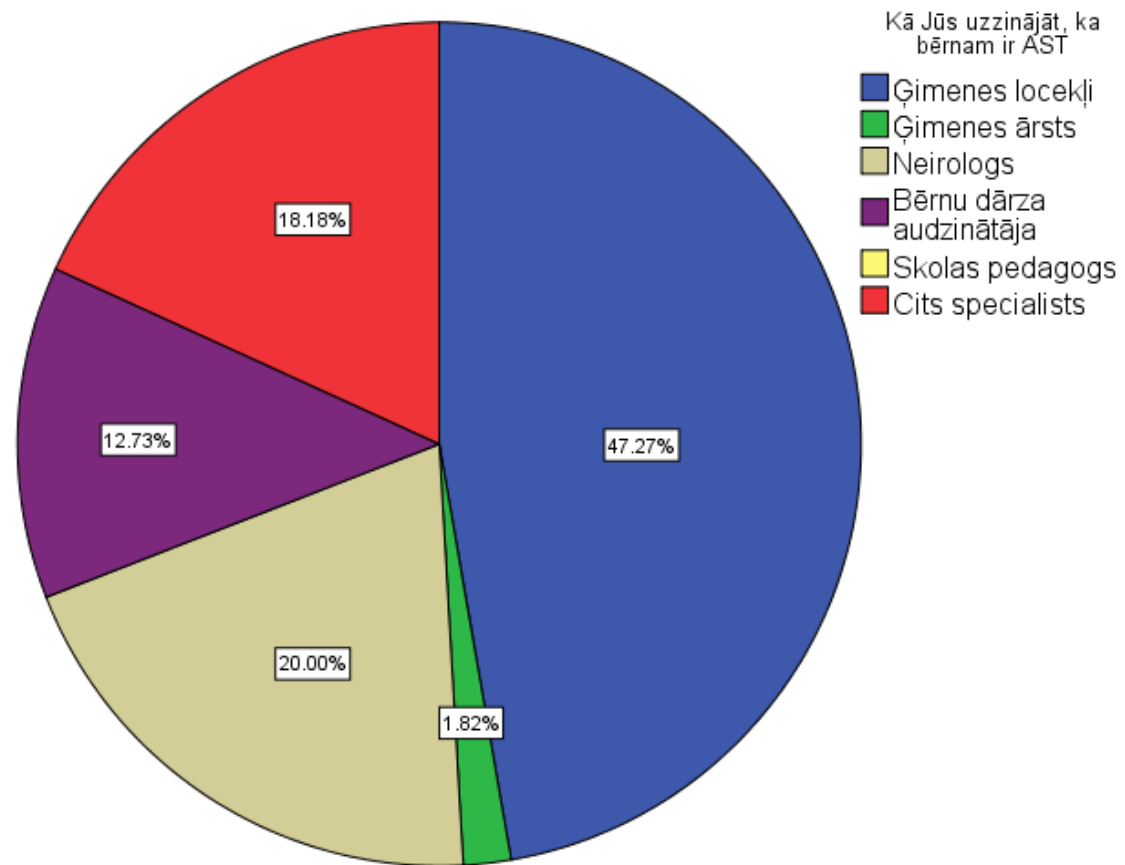
Identificēto problēmu jomas

- Bērnu ar AST identifikācija
- Informācijas pieejamība
- Pakalpojumu ģimenēm un bērniem ar AST pieejamība

Bērnu ar AST identifikācija

- Ģimenes ārstiem kā primāras veselības aprūpes speciālistiem ir vāja izpratne par AST.
- Novērojams iniciatīvas trūkums pacientu situācijas izpētē, kas ir nozīmīgi traucējošs faktors bērna agrīnai intervencei un turpmākai iekļaušanai ģimenē, skolu vidē un sabiedrībā.
- Ārstiem trūkst informācijas par pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem AST jomā

Kā Jūs uzzinājāt, kas novēroja, ka bērnam ir AST?

Informācija par pieejamajiem pakalpojumiem bērniem ar AST

- Speciālisti, kuri atrodas tiešā saskarē ar bērniem ar AST (medicīnas nozares speciālisti, pedagogi), nesniedz, vai arī nav informēti par pieejamiem pakalpojumiem AST mazināšanai.
- Informācija par RSD sniegtajiem pakalpojumiem ir pieejama LD mājas lapā, bet informācija sniegta administratīvā valodā, nav uztverama. Informācija nav saprotama iedzīvotājiem.

Esošo pakalpojumu izvērtējums un kopsavilkums

- RSD sniegtie pakalpojumi atbilst bērnu ar AST vajadzībām, bet ir nepietiekams esošo pakalpojumu apjoms. Rinda pēc pakalpojumu saņemšanas.
- Nepamatota pakalpojumu saņemšanas birokratizācija (ja bērnam jau ir rehabilitologa/ergoterapeita atzinums par pakalpojuma nepieciešamību, saņemot pakalpojumu, atkārtoti jāapmeklē ergoterapeits RSD).
- Nepieciešams mainīt/pietuvināt LD mājaslapā pieejamo pakalpojumu informācijas sniegšanas stilu iedzīvotājiem
- Nepieciešams dienas centrs bērniem ar AST
- Nepieciešams jauns pakalpojums bērniem ar AST pēc 7 gadu vecuma

Identificētie risinājumi

1. Nepieciešams uzlabot mainīt LD mājas lapā pieejamo informāciju par pakalpojumiem. Respondenti uzsver, ka informācija grūti uztverama, sniegta juridiskā/ administratīvā valodā un nav domāta iedzīvotājiem (pakalpojuma kartīte).
2. Ņemot vērā mērķa grupas specifiku, pakalpojuma saņemšanas optimizācijai nepieciešams ieviest līdzmaksājuma modeli (vaučeri). Kritēriji – invaliditāte vai ģimene, kurā aug divi vai vairāk bērni ar AST.
3. Attīstīt saskarsmes, komunikāciju un sadzīves prasmju treniņu grupas skolas vecuma bērniem.

Pakalpojumi bērniem ar AST pēc 7 gadu vecuma

Saskarsmes treniņu un dusmu kontroles grupas

Ir pakalpojums

```
graph TD; A[Ir pakalpojums] --> B[Apgūst dusmu kontroles un komunikācijas prasmes]; B --> C[Paliek attīstošā vidē, izglītības iestādē]; C --> D[Spēj sociāli funkcionēt]; D --> E[Iekļaujas sabiedrībā];
```

Apgūst dusmu kontroles un komunikācijas prasmes

Paliek attīstošā vidē, izglītības iestādē

Spēj sociāli funkcionēt

Iekļaujas sabiedrībā

Pakalpojumi bērniem ar AST pēc 7 gadu vecuma

Saskarsmes treniņu un dusmu kontroles grupas

Ir pakalpojums

Apgūst dusmu kontroles un komunikācijas prasmes

Paliek attīstošā vidē, izglītības iestādē

Spēj sociāli funkcionēt

Iekļaujas sabiedrībā

Nav pakalpojuma

Neapgūst dusmu kontroles un komunikācijas prasmes

Nokļūst mājniecībā

Bērns paliek pašplūsmā, notiek regress

Iespējama devianta uzvedība

Sociālā dienesta klients

Paldies par uzmanību!